CARTEA II-a
EPOCA SLAVO-ROMANEASCA

PARTEA I-a

TIPARITURILE ROMANESTI ALE LUI CORESI. CEA D'INTAIU BISERICA REFORMATE A ROMANILOR DE PESTE MUNTI

I

Catehismul din Sibiiu.

Cu cativa ani inainte de jumatatea veacului al XVI-lea, Sasii din Ardeal, cu cari terile noastre stateau in necontenite si stranse legaturi si cari aveau supt ascultarea lor, acasa, o suma de sateni romani, urmara cuvantul calduros al studentilor intorsi din Germania si trecura la noua lege reformata lui Martin Luther. Bibliile germane incepura sa circule si aici, iar pentru lamurirea credinciosilor se impartia Catehismul Reformei.

La 1544, cu un an inainte de primirea Confesiei dela Augsburg, crezul dogmatic al luteranismului, de adunarea generala de la Sighisoara a "Universitatii" sasesti, Sibiiul hotara sa dea un Catehism din cele noua in graiul romanesc al satelor supuse carmuirii sale, in jurul Amlasului si al Salistii. Talmacitorul trebuie sa fi fost vre unul din preotii acestor sate; grija tiparului care se facu de sigur cu teascurile lui Honterus din Brasov, imprumutandu-se litera din Tara-Romaneasca, unde tipariturile incetasera, o avu un zugrav, de buna sama unul bisericesc, probabil chiar tot un preot; Filip, Philipp Maler, care cunostea principatul muntean in care fusese de mai multe ori ca sol al orasului.

Catehismul din Sibiiu, redactat intr'o limba bunisoara,- cu toate ca inraurirea originalului se simte une ori-, scris cu o ortografie simpla, a fost raspandit, de sigur, in toate satele din Tinuturile cetatilor sasesti. Exemplare se vor fi impartit si la Brasov, unde Sfatul hotari numai la 1559 ca biserica romaneasca a Sf. Nicolae din Schei sa fie "reformata", impuindu-se credinciosilor ei sa invete Catehismul din 1544.

Dar Sasii nu aveau la indemana lor si Guvernul terii, care, catolic un timp, se apleca o vreme spre calvinism, cand medicul italian Biandrata ajunse favoritul si inspiratorul Craiului Ioan Sigismund. Mai tarziu, cand asupra Romanilor de peste munti se abatu avantul cotropitor al calvinismului unguresc, Catehismul luteran a putut fi nimicit in voie de Romani chiar, cari, in marea lor majoritate, tineau tot la legea lor cea veche si se cutremurau de frica pentru sufletul lor inaintea carticelei raspanditoare de eresie. Cipariu, harnicul cercetator al vechii limbi romanesti, a mai apucat sa vada acest Catehism, caruia i se zicea: "Intrebare crestineasca", dar noi il cunoastem numai dupa o

noua editie pe la 1562, cu o ciudata si foarte ignoranta introducere, ca si dupa manuscriptul in care e copiat de un preot din cei d’intaiu ani ai veacului al XVII-lea.